ระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา ถึงเวลาทบทวนวิธีการแล้วหรือยัง?

นำเสนอเมื่อ : 12 ต.ค. 2558

ระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา ถึงเวลาทบทวนวิธีการแล้วหรือยัง?

นพดล ปกรณ์นิมิตดี

ในช่วงระยะเวลาเดือนสองเดือนที่ผ่านมา ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบอุดมศึกษา มีทิศทางและปฏิกิริยาอันสอดคล้องเป็นไปในทางลบเป็นส่วนใหญ่ ประเด็นใจความสำคัญมุ่งไปที่การตั้งคำถามถึงประโยชน์และประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพทางการศึกษา หรือที่แวดวงอาจารย์จะเรียกว่า SAR นี่แหละครับ

สิ่งที่ปรากฏใน Facebook ในเพจที่ว่าด้วยอาจารย์ทั่วประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับระบบประกันคุณภาพ น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ชี้ชัดถึงความขุ่นข้องหมองใจกับภาระที่เกิดขึ้นกับคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ในหลายสถาบันที่อาจารย์ทั้งถูกบังคับหรือด้วยภาระหน้าที่ ในอันต้องเข้ามามีส่วนจัดทำงานเอกสารมากมายตามระบบประกันคุณภาพ อันอุดมไปด้วยตัวบ่งชี้สารพัดหลากหลายที่ถูกคิดขึ้นโดยที่ผู้คิดบางท่านคิดให้คนอื่นทำ แต่ตัวเองไม่ได้ทำ จนอาจลืมคิดไปว่า หากตนเองจะต้องมีหน้าที่มารับภาระทำ จะทำได้ทั้งหมดจริงหรือไม่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 บัญญัติว่า
"ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง"

แม้จะไม่เห็นด้วยกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา แต่เมื่อกฎหมายการศึกษาแห่งชาติบัญญัติไว้ให้มีและต้องทำ ก็ยากยิ่งที่จะปฏิเสธต่อการคงอยู่ของระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ฉะนั้น หากมีข้อเสนอที่ไม่ต้องการให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ก็มีหนทางเดียวคือต้องเสนอยกเลิกมาตรา 47 นี้ซะ หรือปฏิรูป พ.ร.บ.การศึกษาแหงชาติเสียใหม่ทั้งฉบับ

กระบวนการและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
ที่กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการประเมินตนเองตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพ
โดยมีคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในอันประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกส่วนหนึ่ง
แม้ในภาพรวมดูแล้วเป็นสิ่งดีเพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน แต่ปัญหาที่แท้จริงคือ
ผู้ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา คืออาจารย์ผู้น้อยในระดับล่างๆ
รวมถึงผู้บริหารในระดับคณะ

ภาระของคณาจารย์ โดยส่วนใหญ่ต้องไม่ลืมว่าคนเหล่านี้ภาระหน้าที่หลักคือการสอน
การเตรียมการสอน การศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างสม่ำเสมอ บางสถาบันให้ผู้บริหารระดับรองคณบดีหรือผู้ช่วยคณบดีทำ
คณาจารย์ผู้น้อยก็ร้องเพลงสบายๆ ไป อาจไม่มีปัญหา แต่บางสถาบันอุดมศึกษาไม่ว่ารัฐหรือเอกชน
จะมอบภาระทั้งหมดให้คณาจารย์ลูกภาค ลูกคณะ ช่วยกันทำ
หลายสถาบันมิได้จ้างเจ้าหน้าที่มากมายเหมือนมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ปัญหา SAR
จึงถูกหมักและถมเข้าใส่อาจารย์ผู้น้อย

ฉะนั้น หากใครบอกอาชีพอาจารย์สบาย อาจจะไม่จริงซะแล้วกระมังในยุค 2015

ปัญหาในแง่พฤติกรรมส่วนตัวของอาจารย์บางคนจึงเกิดขึ้น การผลักภาระ การพยายามหลีกเลี่ยงการทำ
SAR จึงเกิดขึ้นกับคณาจารย์จำนวนหนึ่ง บางท่านแม้จะจบการศึกษาระดับขั้นสูงสุดแล้ว
ก็พยายามพูดว่าตนเองไม่รู้เรื่อง SAR ขอฉลาดบางเรื่อง แต่ยอมโง่เรื่อง SAR
เพื่อที่จะไม่อยากจัดทำเอกสารอันมีมากมาย ผลักภาระให้อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ที่อาวุโสน้อยกว่าทำไป
คุณประโยชน์บางข้อของการประกันคุณภาพการศึกษา
จึงอาจเป็นเพียงการสร้างครูบาอาจารย์ที่เห็นแก่ตัวบางคนให้กับวงการศึกษาไทยโดยทางอ้อมก็เป็นได้

วิธีการตรวจประเมินที่ให้สถาบันจัดทำเอกสารทั้งหมดให้สมบูรณ์
เตรียมรอหน่วยงานรัฐแห่งหนึ่งมาตรวจ
จึงไม่ต่างอะไรกับการผลักภาระให้ผู้ถูกตรวจทำเอกสารทั้งหมดไว้เพื่อรอให้คนตรวจมาตรวจเฉยๆ คนตรวจ
(หน่วยงาน.....ที่อยู่เบื้องหลัง SAR) จะได้สบายใช่หรือไม่ หากมองในมุมกลับ ทำไมไม่ให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทำ
เพียงแค่จัดเตรียมเอกสารแนบท้ายตัวเล่มตรวจจริง
ทำไมหน่วยงานที่อยากมีอำนาจในการตรวจประกันคุณภาพไม่เป็นผู้จัดทำเสียเอง ด้วยเหตุที่หน่วยงานนั้นๆ
ยังต้องการทำหน้าที่กำกับ ดูแล หรือกำกับควบคุมอยู่ใช่หรือไม่

**มิฉะนั้น มันก็ไม่ต่างอะไรกับการที่อาจารย์คนหนึ่งให้เด็กทำข้อสอบเสร็จ
แล้วก็ให้นักศึกษาผลัดกันตรวจและรวมคะแนนให้ แล้วอาจารย์ก็นั่งรอคะแนน
อาจารย์ที่ทำแบบนี้เรายังรู้สึกไม่ค่อยดีเลย แล้วนี่หน่วยงานรัฐกลับทำเสียเอง มันคืออะไร
จะอ้างไม่มีงบประมาณกระนั้นหรือครับ**

ท้ายสุดนี้
ทุกสถาบันอุดมศึกษาต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว
แค่บังคับให้ทุกสถาบันทำให้ได้ คุณภาพอุดมศึกษาไทยก็ดีขึ้นได้แน่นอน อยากเพิ่มอะไร
ก็แก้ไขเพิ่มเติมในมาตรฐานการอุดมศึกษา แต่วิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาในรูปแบบปัจจุบัน
จะทำให้ได้คุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นหรือไม่ 10 กว่าปี กับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ
คงมีคำตอบในใจของใครหลายคนแล้ว

ถึงเวลาคิดใหม่ ทำใหม่ เพื่ออุดมศึกษาไทยกันได้แล้วหรือยังครับ

ที่มา มติชน ฉบับวันที่ 13 ต.ค. 2558 (กรอบบ่าย)